

Wim Huijser

Het Genootschap

— EEN MODERN FEUILLETON —

Noordboek

Voor Marianne

© 2023 Wim Huijser / uitgeverij Noordboek

Omslagtekening: Maaïke Alma

Omslagontwerp: Gert Jan Slagter

Boekverzorging: Elgraphic

Druk: Wilco

ISBN 978 94 6471 083 0

NUR 300

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgeverij Noordboek, postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl.

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

INHOUD

2022	9
11 september – De brief	11
12 september – De boekenkast	13
13 september – Het antwoord	16
14 september – Het vriendengesprek	18
<i>Dezelfde dag, in de middag</i> – De rechtsvorm	20
15 september – De afspraak	22
17 september – De waarnemer	24
18 september – Het verslag	26
19 september – Het beleidsplan	28
20 september – De misvatting	30
21 september – De terugblik	33
<i>Later die dag</i> – Het portret	35
22 september – Het begrip	38
<i>Diezelfde dag, in de middag</i> – Het handdoekhaakje	40
23 september – De boekverkoopster	42
26 september – De recensies	45
<i>Dezelfde dag, elders</i> – De gedachtewisseling	47
<i>Later die dag</i> – De rondvraag	49
27 september – De mijmering	52
29 september – De Posthoorn	54
<i>Dezelfde dag, elders</i> – De varkens	56
30 september – De herfstbloei	59
1 oktober – De uitnodiging	61
<i>Dezelfde dag</i> – De patsers	63
4 oktober – Het Zoom-overleg	65

<i>Dezelfde dag, elders</i> – De aanvaring	68
<i>Kort daarna op dezelfde dag</i> – Het uitstel	70
5 oktober – De bespreking	72
7 oktober – Het verraad	74
<i>Op hetzelfde moment, elders</i> – Het zelfbeeld	77
11 oktober – De sollicitatie	80
30 oktober – De vrijwaring	82
1 november – De Knat	85
3 november – Het ei	87
4 november – Het brandje	89
<i>Kort daarna</i> – De inventarisatie	91
11 november – De verleiding	93
12 november – De ontwapening	95
<i>Later die dag</i> – De thuiskomst	97
<i>Diezelfde dag, 's avonds</i> – De terugkoppeling	99
15 november – Het Kakkerlakje	101
17 november – De chinees	103
18 november – De Schrijverscentrale	106
22 november – De vraag	109
23 november – De boekenvrouw	111
<i>Diezelfde dag, elders</i> – De locatie	114
24 november – De treurigheid	117
28 november – De vrouwtjes	119
<i>Diezelfde dag, elders</i> – De damesliefde	121
<i>Nog weer elders</i> – Het Elysium	123
<i>Laat op de avond</i> – Het kandidaat-bestuurslid	125
3 december – De droom	128
<i>Diezelfde dag, in de middag</i> – De uitgever	130
<i>Kort daarna</i> – Het lijstje	133
6 december – De Heeren	135
<i>Diezelfde dag, elders en later</i> – De bioscoop	138
8 december – De boekpresentatie	140
<i>Diezelfde dag, elders</i> – De kans	142
<i>Nog weer elders</i> – De Plantage	145
<i>Kort daarna</i> – De confrontatie	148

9 december – De herinnering	150
<i>Diezelfde dag, elders</i> – Het onderonsje	152
10 december – Het ontbijt	155
15 december – Het tv-programma	157
<i>Op hetzelfde moment, elders</i> – Het compliment	160
<i>Hetzelfde moment, weer elders</i> – De apps	162
<i>Nog weer elders</i> – De queer	164
16 december – Het lgbtq+-boek	167
<i>Dezelfde dag, elders</i> – Het communicatiebureau	170
<i>Nog weer elders</i> – De excuushomo	173
<i>Later en weer elders</i> – De schijflijster	176
17 december – Het aanbod	178
19 december – Het draadje	180
<i>Op hetzelfde moment, elders</i> – De meeting	182
22 december – De Noorderzon	185
<i>Elders diezelfde avond, 19.00 uur</i> – De benoeming	188
<i>Arnhem, 19.15 uur</i> – Het dankwoord	190
<i>Amersfoort, dezelfde tijd</i> – De voorstellen	193
<i>Arnhem, 19.45 uur</i> – 't Mannetje	195
<i>Amersfoort, 19.50 uur</i> – De beeldvorming	197
<i>Later die avond, onderweg</i> – De leeshouding	200
<i>Amersfoort, 20.45 uur</i> – De stemming	202
<i>Nog weer later</i> – De karakters	204
<i>Rond diezelfde tijd</i> – De bespiegeling	206
23 december – De kalkoen	208
24 december – Het labrynt	211
<i>Diezelfde avond, elders</i> – Het kerstcadeau	214
26 december – De klonen	216
28 december – Het uitstel	218
29 december – De annulering	220
30 december – Het beslag	223
2023	225
4 januari – De aftrap	227
<i>Later die dag</i> – Het gekonkel	230

5 januari – De sneakers	233
6 januari – Het nieuwjaarsetentje	235
9 januari – De teleurstelling	238
17 januari – De dubbele	241
<i>Diezelfde dag, elders</i> – Het stokje	244
<i>Iets later</i> – De sjaal	246
18 januari – Het gaatje	248
<i>Diezelfde dag, elders</i> – De onwil	250
19 januari – Het alternatief	252
21 januari – Het urnenveld	254
23 januari – De film	256
24 januari – Het contract	259
25 januari – Het bestaan	261
15 februari – De verwachtingen	263
<i>Later die dag, elders</i> – De spion	265
17 februari – De correctie	268
24 februari – De afstand	270
25 februari – De overgave	272
<i>Diezelfde dag, elders</i> – Het dubbelleven	275
3 maart – De meisjes	277
7 maart – De omissie	279
14 maart – De gebruikersbeleving	281
8 april – De atlas	284
15 april – De outfit	286
<i>Later die dag</i> – Het gezelschap	288
<i>Op hetzelfde moment</i> – De rustplaats	291
Verantwoording	295

2022

de brief

‘Wat zit je zuinig te kijken?’ zei Nicolien toen ze de kamer binnenkwam met de koffie.

Maarten draaide zijn hoofd naar haar toe en schonk haar een glazige blik. In zijn linkerhand hield hij de brief die hij enkele minuten daarvoor van de deurmat had geraapt.

‘Een brief,’ stelde ze vast, ‘van wie?’

‘Van het J.J. Voskuil Genootschap,’ antwoordde hij, elke lettergreep met nadruk uitsprekend.

Nicolien keek hem ontsteld aan.

Maarten knikte mismoedig. ‘Uiteindelijk vinden ze je toch.’

Ze liep op hem af en stak haar hand uit naar de brief. ‘En wat moet die club dan van je?’

‘Ze hebben me benoemd tot erelid,’ sprak hij geslagen.

‘Tot érelid? Waar halen ze het lef vandaan?! Dat kan toch zomaar niet?’

Met opgetrokken neus liet ze haar blik vluchtig over het schrijven gaan.

‘Het heeft ook geen enkele betekenis. Verenigingen kunnen leden hebben die zij om wat voor reden dan ook een speciale plek willen geven. In al hun wijsheid hebben ze gemeend mij als alter ego die status te verlenen.’

‘Maar dat kun je dan toch ook weigeren?’

‘Natuurlijk kun je dat weigeren.’

‘Nou dan.’ Nicolien bestudeerde de naam van de voorzitter onderaan de brief. ‘En wie mag die Draatzoeker dan wel zijn?’

‘Ik ken hem niet,’ antwoordde Maarten. ‘Het zal wel gewoon een Voskuil-liefhebber zijn. Ze hebben dat genootschap kortgeleden opgericht met het oog op de dagboeken die over twee weken verschijnen. Dus hij zal wel meegeholpen hebben die kar te trekken.’

‘Het is toch verschrikkelijk,’ verzuchtte ze.

‘Ik ben er altijd al bang voor geweest,’ beaamde hij, terwijl hij de brief opvouwde. ‘Met dat alter-egoschap loop je nu eenmaal risico’s.’

‘Maar als je weigert ben je er toch vanaf?’

‘Niet helemaal. Als zo’n genootschap je eenmaal op de korrel heeft, blijf je onderwerp van hun genotzuchtige gehaarkloof. Voor je het weet sta je met naam en adres in een of ander biografisch artikel, of – nog erger – wordt je huis afgebeeld in een literaire wandelgids.’

De schrik was van Nicolien’s gezicht te lezen. ‘Maar dat verbied je dan toch?’

‘Zoiets kun je niet verbieden. We leven in een vrij land waarin je overgeleverd bent aan de grillen en grollen van biografen en allerlei pseudoliteratuurwetenschappers. Als ze iemands oorlogsverleden of liefdesleven zonder wroeging breed uit kunnen meten, dan is dat zeker het geval met het verblijfadres van een romanfiguur.’

‘Dus ...,’ sprak Nicolien.

‘Dus zal ik mij zorgvuldig op mijn antwoord beraden.’

‘Maar je wilt toch zeker niet zeggen dat je dat zogenaamde erelidmaatschap gaat aanvaarden?’

Hij keek haar nadenkend aan. ‘Ik zou het kunnen aanvaarden onder een aantal voorwaarden.’

‘Dan doe je dus water bij de wijn. Maar als je die lui één vinger hebt gegeven, is het hek van de dam!’

Maarten moest glimlachen om haar overspannen beeldspraak. ‘Dat zullen we dan nog weleens zien. Voorlopig zijn zij de verzoekende partij.’

Weinig gerustgesteld liep Nicolien naar het raam en staarde naar buiten.

‘Je moet het je toch niet voorstellen! Van die literatuurmaniakken die vanaf de overkant je huiskamer in staan te koekeloeren! Als het ooit zo ver komt gaan we verhuizen.’

‘Maar dan vinden ze je alsnog,’ antwoordde Maarten. ‘Dat maakt hun zoektocht alleen maar interessanter. Het beste wat je in zo’n geval kunt doen is de literatuur zand in de ogen strooien.’ Manmoedig stond hij op en kwam naast haar staan. ‘Ze zullen weten met wie ze van doen hebben.’

de boekenkast

Maarten stond voor de boekenkast en liet zijn blik langs het oeuvre van Voskuil glijden. Het stond geordend in de volgorde waarin het was verschenen. Van *Bij nader inzien* bezat hij de eerste druk uit 1963, in twee gebonden delen met stofomslag. Daarnaast volgden de zeven delen van *Het Bureau* in de solide paperbackeditie die uitgeverij Van Oorschot was toevertrouwd. Maarten herinnerde zich nog het ongeduld waarmee hij tussen 1996 en 2000 naar de verschijning van elk volgend deel had uitgekeken. Geleidelijk was het alter ego Maarten Koning uitgegroeid tot de bejaarde man die zich soms vertwijfeld afvroeg wat hij met het leven moest aanvangen. Tussentijds, in 1999, was nog *De moeder van Nicolien* uitgebracht, maar daarvan had hij de gebonden editie rechts van *De dood van Maarten Koning* geplaatst. Later, nog bij Voskuils leven, was het puur autobiografische *Requiem voor een vriend* verschenen, in de jaren daarop gevolgd door de drie delen met voettochten en de verzamelbundel *Onder andere*.

Na zijn overlijden waren door de weduwe Voskuil alsnog de manuscripten van de romans *Binnen de huid* en *De buurman* vrijgegeven voor publicatie. Daarmee was ook Maarten als personage teruggekeerd, zij het nu in de ik-vorm, iets wat voor hem altijd als een ongemakkelijk zittend pak had aangevoeld. Alsof de schrijver zijn identiteit had gestolen. Tijdens het lezen had hij zich bij tijd en wijle min of meer een gespleten persoonlijkheid gewaand. Nicolien, die er wonderlijk genoeg veel minder moeite mee leek te hebben, had dat bezwaar lachend weggewuifd. Ze waren nu eenmaal verliteratuurd, daar hielp geen moedertje lief aan. De kunst was daarnaast een eigen leven te leiden waar de schrijver geen vat op had. Uiteindelijk waren ze daar aardig in geslaagd. Niet langer gestuurd door hun schepper, togen ze moedig voorwaarts. Zolang ze gelezen werden hadden ze niets te vrezen.

Van Voskuil was inmiddels al tien jaar geen postuum werk meer boven tafel gekomen. Wel de tekst van een toneelstuk – *Mensenkinderen*. Hoewel de encenering bekend voorkwam, bleek het hierin om een an-

der echtpaar te gaan dat de tijd voornamelijk lezend en discussiërend doorbracht. Maarten en Nicolien hadden elkaar na het lezen indringend aangekeken. Waren zij dat ook en had Voskuil hen alleen een ander jasje aan laten trekken? Ze hadden geconcludeerd van niet. In het verhaal kregen deze Karel en Klaartje Wortelboer een bevriend stel op bezoek. En als er iets was waar Maarten en Nicolien een hekel aan hadden ...

Maarten trok het dunne boekje van de plank en zocht de laatste bladzijde op. Ze waren het niet, al was het decor nog zo herkenbaar en kwam de realiteit af en toe wel heel dichtbij. Hij las nog eens het slot van de dialoog.

Karel (sleept zijn stoel naast de hare, gaat weer zitten en pakt haar hand): Ketelsteen! (hij schudt aan haar hand, die slap in de zijne hangt.) Kunnen we niet proberen wat vriendelijker voor elkaar te zijn?

Klaartje (na een stilte, toonloos): Waarom?

Nee, dat konden zij nooit zijn. Nicolien mocht dan door roeien en ruiten gaan als ze ergens een opvatting over had, maar zó het bloed onder je nagels vandaan halen als dit secreet was haar gelukkig niet gegeven. Daarbij voelde Maarten zich toch een stuk zekerder in zijn bestaan dan die Karel. Die Voskuil had maar wat gespeeld met zijn karakters. En dat zogenaamd bevriende stel – Kees en Hesther – kwam alleen opdraven om de tragikomedie nog wat verder op scherp te zetten.

Maarten zette het boekje terug en liep naar de divan. Hij haalde zijn tabak tevoorschijn en begon rustig een pijp te stoppen.

De afgelopen jaren waren rustige jaren geweest, overdacht hij. Ze hadden gewandeld en nog eens gewandeld. En een jaar geleden was er ook nog een bloemlezing met reeds verschenen 'mieterse' wandelfragmenten van Voskuil uitgebracht – *Had je nog willen wandelen?* Na enig aarzelen had hij het toch ook maar aangeschaft. Streven naar compleetheit zat nu eenmaal in zijn natuur. Bovendien bood het wel een aardige terugblik op hun gang door de letteren. Een mens was immers niet alleen gebaat bij rust en regelmaat, maar ook bij overzicht. Alleen nu, door die vermaledijde brief van dat Genootschap, leek hun bestaan toch weer in beroering te worden gebracht.

Maarten trok aan zijn pijp en tuurde naar buiten. In de iep voor hun

raam zaten twee duiven naast elkaar op een tak te minnekozen zoals dat in hun aard besloten lag. Dieren met karakter, waarvan je wist wat je eraan had.

het antwoord

De nazomeravond liet lange slagschaduwen neer en in de bomen voor het huis vertolkte een merel weemoedigheid. Maarten zat gebogen aan zijn bureau. Zijn tien vingers zweefden boven het toetsenbord.

‘Ben je er nu al uit?’ vroeg Nicolien vanachter de krant.

Er klonk een zacht kreunend geluid.

‘Is het wel of niet? Je bent niet te verstaan.’

‘Laat me maar even.’

‘Laat me maar even? Je wilt toch niet beweren dat je aan die brief begonnen bent zonder te weten of je dat erelidmaatschap nu wel of niet aanneemt?’

‘Het is een e-mail,’ preciseerde Maarten.

‘Wat doet dat er nou toe? Als jij niet weet wat je zeggen moet ga je altijd iemand op zijn woorden vangen.’

‘Op háár woorden.’

‘Zoek het dan fijn uit.’ Met een kordate ruk trok ze de krant weer voor zich.

‘Ik weet verrekt goed wat ik ze wil vertellen,’ sprak Maarten, die wel voelde dat hij kinderachtig reageerde. ‘Het gaat alleen nog om het vinden van de juiste toon.’

Nicolien hield zich stoïcijns.

Vrijwel geruisloos tikte hij verder. Brieven schrijven was iets wat hem vroeger voor zijn werk nooit enige moeite had gekost. Duizenden had hij er destijds *aus einem Guss* uit zijn typemachine laten rollen, meestal goedhartig, maar wanneer het nodig was ook uiterst vilein. Tegenwoordig viel het hem zwaarder. Misschien juist doordat je er eindeloos aan kon blijven schaven. Maar ook omdat een eenmaal verzonden mail mogelijk à la minute gelezen en dus ook weer beantwoord kon worden. Zowel het grenzeloze als de snelheid van het leven begonnen hem parten te spelen, maakten hem met het jaar onzekerder. Dat gold ook voor de vraag waarmee hij zijn antwoord moest afsluiten. ‘Met hoogachting’, dat voor hem zo lang gebruikelijk was geweest, klonk nu toch te formeel. Aan de andere kant

was hij niet iemand die zich op voorhand een al te vriendelijke toon toestond. Toch koos hij uiteindelijk voor 'Met vriendelijke groet'. Soms moest je het leven niet nóg moeilijker maken.

'Goed,' zei Maarten, 'dan moet het maar zo.' Hij hief zijn rechter wijsvinger tot op schouderhoogte en gaf vervolgens een ferme tik op de entertoets.

'Wil je het horen?' Hij draaide zich om naar Nicolien die haar krant liet zakken.

'Geacht bestuur.' Hij slikte.

'Met enige verbazing ontving ik uw brief van 11 september jl. waarin u mij het erelidmaatschap aanbiedt van het J.J. Voskuil Genootschap. Het bestaan van uw genootschap was mij niet eerder geworden. Ik was dan ook verheugd noch verbolgen over uw geste. Een erelidmaatschap kan naar mijn overtuiging alleen bestaan bij gratie van gewone leden. Ik ben dan ook zeer benieuwd naar het onderhavige ledenaantal, bestuursleden uitgezonderd. Daarbij spreekt u in uw brief wel over het feit dat het genootschap kortelings is opgericht en dat u voor ogen hebt met uw activiteiten een enthousiaste club Voskuil-adepten aan te spreken, maar u laat in het midden of uw inspanningen inmiddels tot enig succes hebben geleid. Ook word ik uit uw schrijven niet gewaar welke activiteiten uw bestuur meent te moeten ondernemen en wat daarin precies van een erelid wordt verwacht. Han Voskuil zou, als ambtenaar bij het Meertens Instituut, uw aanbod ongetwijfeld al na ampel beraad en met plichtbesef hebben aanvaard, voor zijn alter ego ligt dat toch wat anders. Al helemaal omdat ik al sinds 1987 met pensioen heet te zijn. Voor ik daarom het aangeboden erelidmaatschap in serieuze overweging neem, zou ik graag met een van u mijn voorwaarden bespreken. Misschien is het mogelijk daarvoor hier ter stede eerdaags een afspraak te maken?'

'Zié je wel dat je het nog niet weet,' sprak Nicolien teleurgesteld.

'Ik weet precies waar mijn grenzen liggen,' weerlegde hij. 'Maar dat laat ik pas blijken als ze meer informatie hebben verstrekt.'

'Maar je geeft aan dat je met ze wilt praten. En wie gaat praten, is eigenlijk al overstag.'

Maarten schudde het hoofd. 'Wie uitnodigt tot praten, heeft alleen zijn eigen gedachten opgemaakt.'

'Het zal mij benieuwen.' Nicolien vouwde de krant dicht en verliet de kamer.